

The Sandwich Generation

Shiur# 340 | Oct 9th 2021

כלי יקר פרשת שמיני פרק יא פסוק ד

החזיר זו אדום, שמפריס פרסה מראה עצמו כשר וגרה לא יגר שאינו מגדל צדיקים אלא הורגן וכו'. ויש להתפלא על מדרש זה מה ראה על ככה להוציא כל המקראות האלו מפשוטם. אלא ודאי שכוונתו לתרץ ארבע לשונות כי שהזכיר, שעשה מן הסימן טהרה טעם על הטומאה, ובלי ספק שכוונת הפסוק לרמוז על מדת הצבועים שסימן טהרה שלהם מוסיף להם טומאה וזה לא יצדק בבהמות כלל כי אם באדם, על כן רצה לומר שכל האוכל מהם מקבל טבעם כי הדבר הנאכל ישוב לטבע האוכל. והביא ראיה מן המפורסמים שכל ארבע מלכויות אלו האוכלים מן ארבעה מינים אלו כולם קיבלו טבעם שהם מראים את עצמם ככשרים כאילו כוונתם להיטיב לישראל ותוכם רע ומר כי כל מחשבותם רק רע כל היום, וישראל לא נזהרו מהם בראותם כי הם מגדלים קצת צדיקים, ובאמת שלצורך הנאתם עשו כן ותוכם היו שונאי ישראל:

רש"י פרשת נח פרק ז פסוק ז

מפני מי המבול - אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים:

אמת ואמונה תקנו

תתפה. ואנשי קדש תהיון לי (שמות כ"ב ל'). מענטשליך הייליג זאלט איהר מיר זיין, להיות שמירת הקדושה במעשה אנוש ותחבולותיו*).

ויקרא רבה פרשת אחרי מות פרשה כא סימן יב

וכהן גדול לא אדם היה אלא כההוא דאמר ר' פנחס בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו היו פניו בוערות כלפידים עליו הה"ד (מלאכי ב) כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו'.

מושב זקנים פרשת אמור פרק כא פסוק יד

כי אם בתולה מעמיו. הקשה החסיד ולמה נצטווה כהן גדול בבתולה דוקא ולא באלמנה. ותירץ לפי שהיה מזכיר את השם, ושמה נתן עיניו באשת איש בשעת אזכרה שימות בעלה וישאנה, לכך אמרה תורה שישא בתולה ולא אלמנה.

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ד עמוד א

אמרי: מי שלא ראה בנין הורדוס, לא ראה בנין נאה [מימין]. במאי בנייה? אמר רבה: באבני שישא ומרמרא. איכא דאמרי: באבני כוחלא, שישא ומרמרא. אפיק שפה ועייל שפה, כי היכי דנקביל סידא. סבר למשעייה בדהבא, אמרו ליה רבנן: שבקיה, דהכי שפיר טפי, דמיחזי כי אידוותא דימא.

רשימות לב (רב הוטנר) פורים

יא) "בשוא גליו אתה תשבחם"

ע' פ"י פורים ק"ר י"ד.

"בשוא גליו אתה תשבחם" [תהלים פ"ט י'].

פ"י הגם שגלי **הים** בעוד רגע לא יהיו, מ"מ "בשוא גליו אתה תשבחם".

שעכשיו בהאי רגע **גליו הים** רועשים בתקפם.

[משנת תשל"ח] - [ב"ב ד.], מי שלא ראה בנין הורדוס לא ראה בנין נאה מימיו במאי בנייה וכו' באבני כוחלא שישא [פירש"י שיש צבוע כעין כחול] וכו' סבר למחפייה בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כאדוותא **דימא** [פירש"י גלי הים] ע"כ. ופי' שהעושה ע"ש העתיד, הוי העתיד אצלו בדעתו להוה. והעושה ע"ש העבר, הוי העבר אצלו בדעתו להוה. אבל העושה ע"ש ההוה, הוי ההוה אצלו להוה מטעם שמסיח דעתו משל מחר ומשל אתמול ומכל וכל. והיינו בשעת חדותא חדותא [רש"י בראשית ו' ג'].

אבל "אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם" [תהלים פ"ט י'], הוי אפי' יותר מבשעת חדוה חדוה. והיא מדה של השבח של גלי הים, ואף שכבר יודעים שלמחר לא יהיה, מ"מ "בשוא גליו אתה תשבחם". וכבר הבינו רבנן שבנין הורדוס, שהוא היה האחרון שבנה בבית שני, לא תתקיים. ומ"מ לא רצו ששמחת הבנין ושמחת השעה תהא נפגמת כלום. ואמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כאדוותא **דימא**. "בשוא גליו אתה תשבחם".

Riddle of the Week

פרק ט פסוק ט

וְאֲנִי הִנְנִי מְקִיִּים אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת־זִרְעֲכֶם אֶחְרִיכֶם: וּפְרִשׁ־נִי וְאֲנִי הִנְנִי - מַסְכִּים אֲנִי עִמָּךְ, שֶׁהִיָּה נַח דּוֹאֵג לַעֲסוֹק בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה עַד שֶׁהִבְטִיחוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֵא לִשְׁחַת אֶת הָעוֹלָם עוֹד, וְכֵן עָשָׂה.

חי' מרן רי"ז הלוי עה"ת פ' תולדות פרק כה פסוק ב

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי וכו'. והנראה דהנה איתא בברכות י'. שנאמר בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה וגו', א"ל למאי כולי האי א"ל משום דלא עסקתא בפריה ורביה, א"ל משום דחזאי לי ברוח הקודש דנפקאי מנאי בנין דלא מעלי, א"ל בהדי כבשא דרחמנא למה לך מאי דמפקדת איבעי לך למעבד וכו', חזינן דאף שיצאו בנין מעלי כישעיהו וצדקיהו מ"מ אם יצאו גם רשעים לא רצה לעסוק בפריה ורביה. והנה התשובה על זה מאי דמפקדת איבעי לך למעבד והיינו דבעצם טענתו צדק בזה ורק דכיון דמצוה הוא, מחוייב הוא לעשות מה שנצטווה מאי דמפקדת, וזהו הביאור כאן דהנה פירש"י על ויתרוצצו שהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתח ע"א עשו מפרכס לצאת עכ"ל, ולזה כשידעה רבקה בזה שהיה ויתרוצצו הבנים בקרבה שיצאו ממנה גם בנין דלא מעלי, ומאחר דהיא אשה הלא איננה מצווה על פריה ורביה, על כן אמרה א"כ למה זה אנכי, דאם היתה מצווה לא היתה אומרת כלום וכו"ל בחזקיהו, אך מכיון שאינה מצווה אם יצא רשע הגם שיצא גם צדיק טענה למה זה אנכי.

שעורים וחדו"ת מהרב מפונביז עמוד ע

פ"ג מדעות ה"ג ושיהי' לו בן אולי יהי' חכם יעו"ש. מקורו בילקוט שמעון מדרש לך לך ואנכי הולך ערירי יעו"ש שאב אינם בנים כשרים הערירי טובה, אמנם יעו' ברכות י' ע"א גבי חזקי' בהדי כבשא דרחמנא למה לך מה דמפקדת עביד ומה דניחא קמי' קב"ה לעביד יעו"ש. אך משם גופא מוכח דרק משום דבהדי כבשי דרחמנא למה לך שהוא סתרים דקב"ה ועל האדם מופקר לעשות במחשבה זו שאולי יהי' בן טוב וכדברי הרמב"ם ז"ל וכמו ששמעתי מאדמו"ר הגה"צ החפץ חיים זצ"ל שבאמת מנשה עביד תשובה יעו' סנהדרין ק"ב וק"ג, וזהו הכוונה דבהדי כבשא דרחמנא למה לך.

מחנה ישראל (חפץ חיים) שער האחרון פ"ג

וכעין זה מצינו ג"כ בברכות דף י"ד בחזקיהו המלך שלא רצה לישא אשה כי ראה ברוה"ק שיצא ממנו בנים שאינם הגונים וכמו שהיה באמת לבסוף שיצא ממנו רבשקה ומנשה שהפליג הכתוב ברשעתו, והענין זה בודאי גרע יותר מהחשש שמא לא ימצא אח"כ מי שיפרנסם, ואעפ"כ בא אצלו ישעיהו הנביא וא"ל כי מת אתה ולא תחיה מ"ט משום דלא נסיבת איתתא מה דמיפקדת איבעי לך למיעבד ומה דניחא קמיה דקודשא בריך הוא ליעבד. וטעם לכל זה כי האדם אינו משיג רק במה שהוא מסתכל בזה שהוא לפניו לכן נפלאים לו כמה דברים בהנהגת העליון יתברך ואפילו אם הוא אדם גדול ובעל רוח הקדש הוא מביט רק בדור שיהיה אחריו כמו חזקיהו וכי"ב וכו', ועי"ז יתראה לכאורה להאדם להתנהג באיזה הנהגות שהוא שלא כדרך התורה לא כן הקדוש ברוך הוא שהוא קורא הדורות מראש הוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות ועד סוף כל העיניים ולפי ענין הבטתו הבהירה האמתית חקק וקבע לנו את תורתו הקדושה בכל מצותיה ועיניה וכו', וכל דבריו ית' מצורפים ומזוקקים לפי ענין הזה, וכענין שאנו רואין בחוש אצל חזקיהו שהוא לא ראה רק שיוולד ממנו מנשה אבל הקדוש ברוך הוא ידע שיוולד לבסוף יאשיהו שכתוב עליו שלא היה כמוהו וגו' ואחריו לא יהיה כן, וכה"ג בכל ענין וענין לא ישונה תורתנו הקדושה מחמת איזה הנהגת העולם שיתראה לכאורה התנגדות לתורתנו כי היא רק לפי מיעוט ידיעתינו וכו'.

Rabbi Shimon Finkelman

תשובות והנהגות כרך ב סימן תמד

שאלה: אביו זקן אם מחוייב להכניסו לביתו

מצות כיבוד אב שונה מכל המצוות, שמצד אחד אינו מחוייב להוציא ממון על מצוה זאת דקיי"ל כיבוד אב משל אב ולא משל בן, משא"כ בכל המצוות חייב עד חומש ממונו, ומאידיך גיטא מ"ע דכיבוד אב חמור מכל המצוות שהשנה כבודם לכבוד המקום. עוד צ"ב מאי שנא כל המצוות דקיימא לן שבבזיון גדול פטור, דגדול כבוד הבריות שדוחה מ"ע בשב ואל תעשה, ודנו האחרונים שבצער גדול דומיא דבזיון גם כן פטור מקיום מ"ע ולא אלים מממונו שאינו חייב אלא עד חומש ממונו לבד, ואילו במצות כיבוד אב החיוב אף בצער ובזיון גדול, שאם אביו מבזהו בדברים בפני רבים אסור להשיבו, והנה בנ"ד טוען ה"ב שאם אביו יגור עמו יהא לו צער גדול, שיזדקק לטפל בו כל הזמן ועי"כ יצטרך להיזר לגמרי מלשמח אשתו ובניו, כיון שיבלה כל הזמן עם אביו, ולדבריו זהו צער גדול מאד וממושך בשבילו, שיפריע לו בבית מאד הרבה יותר מחומש ממונו.

ולדעתי אין דבריו בזה נכונים כלל, שכאן אין המדובר במ"ע חד פעמית, אלא אם אביו יגור עמו בבית הלוא יהיו לפניו מאות פעמים מ"ע, וכבר כתב הר"ן בסוף יומא שאפילו שני איסורים חמיר כאיסור סקילה, וכאן מ"ע דכיבוד אב הרבה פעמים, אי אפשר לו לדחות חיובו וזכותו למ"ע זאת, וחייב להסביר לאשתו את גודל הזכות שתהא לו בזה ובבא, ושכרה גדול במה שעוזרת לחמיה, ואינו יכול לפטור עצמו מהמצוה בטענה שזהו יותר מחומש ממונו.

מיהו אם מוכרח לשלוח אותו למושב זקנים שיטפלו בו יפה, נראה דחייב לשלם מחשבונו כשאין לאב, ואינו יכול לנכות מדמי הצדקה שלו, וטעם הדבר שמעתי בשם מרן הגריז"ס זצ"ל (הגאב"ד דבריסק) דהא דקיי"ל כיבוד אב משל אב היינו דוקא בדבר שאינו חיוב על גופו, אבל אם חייב לעשות בגופו ומשלם רק בכדי ליפטר מלעשות בגופו צריך משלו, שאינו משלם עבור אביו אלא עבור עצמו ליפטר מחובו, וע"כ חייב מדינא בשכר כיון שאינו בשביל אביו אלא כדי לפטור גופו, ולכן כאן שחייב מדינא להכניסו לביתו, ורק שרוצה ליפטר מזה ע"י ששולחו למושב זקנים בזה חייב לשלם מממונו כדי ליפטר ממצותו, אא"כ יש לאביו כסף שאז מעיקר הדין לא חל חיוב על גופו, כיון שיש לאב אפשרות להיות מכספו במושב זקנים נראה שעל אביו לשלם. מיהו גם כשיש לאב כסף, רק שהוא צר עין על כספו ואינו מוכן לשלם והוא זקוק באמת לאשפוז, נראה שהבן ישלם מכספו עבור אביו ואח"כ יוכל לנכות חלק זה בחלוקת הירושה עם שאר יורשים, ונכון שימסור מודעה תחלה בפני ב' שאינו נותן במתנה אלא הוא בגדר חוב על אביו ואח"כ ינכה, אבל אסור לו להניחו במצב מוזנח (וידוע המעשה ביהודי מבריסק ששאל את הגר"ח אם מחוייב הוא להוציא את הוצאות הנסיעה מכספו כדי לבקר אביו בוורשא, דהרי כיבוד אב משל אב, והשיב הגר"ח זצ"ל שחייב לילך ברגל לוורשא, רק שאם אינו רוצה ללכת ברגל יסע וישלם. מיהו יש לעיין בזה אם חייבין לנדוד ברגל לעיר אחרת עבור קיום מ"ע, עיין במועו"ז ח"א סימן ד', ושמעתי שהגר"ח מבריסק דן עם רבינו החזו"א זצ"ל כשנפגשו במלחמה, אם צריך מדינא לנדוד לעיר אחרת כדי להשיג אתרוג כשר, ועיין מועדים זמנים ח"א

סימן ג', מיהו כיבוד אב היא מ"ע חמורה שכבודם הוקש לכבוד המקום וצ"ב).

שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד אב ואם סימן רמ סעיף ה

זה שמאכילו ומשקהו, משל אב ואם, אם יש לו. ואם אין לאב ויש לבן כופין אותו וזן אביו כפי מה שהוא יכול. ואם אין לבן אינו חייב לחזר על הפתחים להאכיל את אביו. הגה: וי"א דאינו חייב ליתן לו רק מה שמחייב ליתן לצדקה (כן כתב הב"י דנראה כן מדברי הרי"ף והרא"ש, וכ"כ הר"ן פ"ק דקידושין). ומ"מ אם ידו משגת, תבא מארה למי שמפרנס אביו ממעות צדקה שלו (הגהות מרדכי דב"ב ובהגהות פ"ק דב"מ ובחידושי אגודה). ואם יש לו בנים רבים, מחשבים לפי ממון שלהם, ואם מקצתן עשירים ומקצתן עניים, מחויבים העשירים לבד. (תשובת מיימוני הלכות ממרים בשם מוהר"ם והביאה הבית יוסף). אבל חייב לכבדו בגופו, אף על פי שמתוך כך בטל ממלאכתו ויצטרך לחזר על הפתחים. ודוקא דאית לבן מזונות לאיתזוני ההוא יומא, אבל אי לית ליה לא מיחייב לבטל ממלאכתו ולחזור על הפתחים.

תשובות והנהגות כרך ב סימן תמח

שאלה: זקן ששוכב שנים רבות בלי הכרה ואין לו תקנה אם מחוייבין לפזר כסף להצילו ואם הבנים מחוייבין לכבדו

שורש שאלת המשפחה שלפי דעת הרופאים לא יגיע לעולם לידי הכרה, וכבר שוכב כמה שנים בלי הכרה כלל כמת, ולדעתם אין בינו לאדם מת מאומה, ואולי אין חובה עליהם לדאוג בממון רב לרופאים לטפל בו שיחיה שחיו אינם חיים.

הנה אמת הדבר שחיים בלי קיום התורה ומצוות אינם חיים, ולפי עדות הרופאים ע"פ דרך הטבע ודאי לא יגיע לכך, ולנס שהטבע ישתנה לא חיישין, אבל בש"ע א"ח (שכ"ט סעיף ד') מפורש שאפילו למרוצץ מחללין שבת אפילו לחיי שעה ואף שלא יגיע לעולם לכלל מצוות, ע"ש בבה"ל.

ושורש הדבר נראה שיהודי שומר תורה ומצוות כשהוא עדיין חי ונמצא בעולם הזה, אף שכעת אינו מקיים תו"מ, מ"מ זכויותיו שצבר מקודם טובה הוא מביא לעולם ומועיל להצטרף להגן ולהציל על עם ישראל, [וכן יש לו זכויות ע"י עצם מצבו שסובל יסוריו הרבים ויסורי הנשמה והבושה שלו לפי מצבו] ובפטירתו אבידה גדולה לעם ישראל, ולכן מצות התורה היא להחיותו ואפילו לחלל שבת גם לחיי שעה, וע"כ עלינו להשתדל להצילו ולא לחוס על שום אמצעים, ואין להסתפק בזה כלל שזהו טובה גדולה גם למשפחתו שמגן עליהם ואף על כל ישראל.

ומה ששואל בענין הבנים אם יש כאן כאן קיום מצות כיבוד אב לבקר אצלו כיון שאינו מבין, נראה שמחוייבין לבקר לכבדו אף שאינו מרגיש מאומה, עיין היטב בברכי יוסף (יו"ד סימן רמ"ד) בענין קימה לסומא שמביא מחלוקת

הפוסקים, ולדעתי הקימה בפני ת"ח היא מפני תורתו וע"כ עומד אפילו לסומא שמכבד בכך התורה, ותמהני על ה"ברכי יוסף" שמביא מספר פרח שושן להקל, והוא מסיים שאין ראייה לכאן או לכאן ע"ש, ולדעתי בת"ח חייבין מפני כבוד תורתו, אבל בנ"ד לענין כיבוד אב יש לחלק דאולי כשהוא מחוסר הכרה ולא מרגיש הכיבוד אין מצוה לכבדו, והוא הדין אם אביו סומא אם חייב לעמוד בפניו.

אמנם נראה שכבוד אביו הוא ככבוד המקום ית"ש, ואיתא בגמרא קידושין (לא ב) שרב יוסף שמע קל כרעא דאימיה אמר איקום מקמי שכינה דאתיא, משמע שנתחייב אף שלא ראתה, וכן בביקור אצלו לעתים תכופות מרגישים שמכבדו ואינו מזלזל בו שאין בו דעת, ולכן לדעתי מעיקר מ"ע דכבוד אב שהשוה הקדוש ברוך הוא לכבודו חייב ומכבדים בכך המקום שציוה כן, עיין בש"ך רמ"ד (ס"ק ו') שחייבין לעמוד לנשיא כמלא עיניו אף שלא מתכבד כיון שהמקום ציוה זהו כבודו, ואף כאן חייבין לבקרו ויש בזה מ"ע דכיבוד אב אף שאינו מגיב ומרגיש מאומה, מ"מ מתקיים בכך רצון אלקינו ית"ש לכבד הורים, ובלאו הכי ואף שנראה שאינו מבין או מגיב כלל, אפשר שבאמת הוא רואה ואין לו כח להגיב, אבל למעשה בלאו הכי הבנים אסור להם לזלזל בכבודו, ובזכות שמכבדים האב יזכו שיכבדו אותם בזה ובבא שאין מצוה ככיבוד אב ואם וכמ"ש.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד אב ואם סימן רמ סעיף י

מי שנטרפה דעת אביו או אמו, משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהם. ואם אי אפשר לו לעמוד, מפני שנשתגעו ביותר, ילך לו ויניחם, ויצוה לאחרים לנהגם כראוי.

רש"י מסכת קידושין דף לא עמוד ב ד"ה ומביאו

ובגמרת ירושלמי גרס מעשה בשניהם מעשה באחד שהיה מאכיל לאביו פסיוני פעם אחת אמר לו אביו מאין לך כך אלה אמר לו סבא מה איכפת לך טחון ואכול כלומר לעוס ואכול הראהו שקשה לו ושוב מעשה באחד שהיה טחון בריחיים והיה לו אב זקן ושלח המלך בשביל אביו לבא לעבודת המלך אמר לו בנו אבא טחון ואני אלך תחתך לעבודת המלך שאין לה קצבה.

Rebbetzin Feigy Twersky

רש"י מסכת קידושין דף לא עמוד ב ד"ה ומביאו

ובגמרת ירושלמי גרס מעשה בשניהם מעשה באחד שהיה מאכיל לאביו פסיוני פעם אחת אמר לו אביו מאין לך כך אלה אמר לו סבא מה איכפת לך טחון ואכול כלומר לעוס ואכול הראהו שקשה לו ושוב מעשה באחד שהיה טחון בריחיים והיה לו אב זקן ושלח המלך בשביל אביו לבא לעבודת המלך אמר לו בנו אבא טחון ואני אלך תחתך לעבודת המלך שאין לה קצבה.